

Gaffelwaterjuffer, een blauw juffertje erbij

De blauwe waterjuffers zijn niet de eenvoudigst te herkennen groep libellen en er staan er nogal wat in de veldgids. Veel soorten zijn echter zeldzaam en komen bijvoorbeeld alleen in de Weerribben voor (donkere waterjuffer) of in een klein aantal vennen en veentjes (maan- en speerwaterjuffer) waardoor het aantal soorten waar je op de meeste plekken rekening mee moet houden beperkt is. Gaffelwaterjuffer was lange tijd zo'n soort die wel in de veldgids stond, maar die je kon negeren omdat hij niet in Nederland voorkwam.

Na een eerste waarneming in 2003 heeft hij zich in 2007 in Zeeuws-Vlaanderen gevestigd en de laatste jaren wordt de gaffelwaterjuffer snel algemener in het zuiden van Nederland.

Sierlijk

De gaffelwaterjuffer is een klein juffertje, kleiner dan de azuurwaterjuffer waar hij vaak samen mee voorkomt. Daarom heet hij in het Engels ook Dainty Damselfly, delicate of sierlijke waterjuffer. De segmenten drie tot en met vijf zijn voor de helft zwart, maar segment zes en zeven zijn helemaal zwart. Het voorste stuk van het achterlijf lijkt dan ook op de blauwere soorten zoals azuurwaterjuffer, maar de tweede helft is veel donkerder, zoals bij maanwaterjuffer. Deze combinatie van vooraan veel blauw en achteraan zwart met een blauw 'achterlichtje' is binnen Nederland uniek.

De naam van de gaffelwaterjuffer wijst op de gaffel- of stemvorkachtige tekening op segment 2. Dit is van dichtbij een goed kenmerk, net als de witte pootjes en het lange pterostigma. De laatste twee kenmerken zijn ook bruikbaar voor de vrouwtjes die vaak erg bontgekleurd zijn met (voor een vrouwtje dan) veel blauw. Niet alle vrouwtjes zijn zo blauw, maar de exemplaren die het wel zijn, vallen nogal op en zijn duidelijk anders dan de vrouwtjes van andere waterjuffers.

Van zuid naar noord

Gaffelwaterjuffer was altijd een soort die je op vakantie tegenkwam. In grote delen van Frankrijk was hij niet zeldzaam en in het zuiden van Europa is hij op veel plekken te vinden, al is het voorkomen nogal versnipperd. Hij stelt geen bijzondere eisen aan de habitat. Gaffelwaterjuffers willen zonnig stilstaand of langzaam stromend water met veel waterplanten zoals vederkruiden en hoornblad. Dat kan zelfs een dichtbegroeide voedselrijke veedrinkpoel zijn. Sinds 1990 hebben ze zich in Noord-Frankrijk uitgebreid en via België uiteindelijk Nederland gekoloniseerd. Poelen met veel waterplanten waren er al voldoende dus het is waarschijnlijk dat de uitbreiding naar het noorden

vooral een gevolg is van klimaatverandering. Op dit moment is de gaffelwaterjuffer al redelijk wijdverspreid ten zuiden van de lijn Rotterdam-Nijmegen met enkele waarnemingen noordelijker. Het is waarschijnlijk dat ze nog algemener worden en zich de komende jaren verder naar het noorden uitbreiden. Dus zeker een soort om alert op te zijn, want hij kan zomaar opduiken. Al worden de blauwe juffertjes wel iets lastiger, dat vinden we niet erg. Want de Engelsen hebben gelijk, het is een heel sierlijk juffertje!

Tekst:
Roy van Grunsven
De Vlinderstichting

Antoine van der Heijden

Boven: het mannetje van de gaffelwaterjuffer heeft een lang zwart stuk op zijn achterlijf en witte pootjes.

Onder: het vrouwtje is vaak heel blauw met afgeronde zwarte tekening en witte pootjes.

Antoine van der Heijden

